

OHJEISTUS AMMATTILAISELLE

Tämä seulontamenetelmä on **oppimisen vaikeuksia kartoittava osa alkuperäisestä vuonna 2018 julkaistusta KOMO:sta (Kysely oppimisen ja mielenterveyden ongelmista)**. Kysely on tarkoitettu nuorten aikuisten oppimisvaikeuksien tunnistamisen ja puheeksi oton tueksi. Kysely voi helpottaa ongelmien tuomista keskusteluun, nostaa esiin jatkoselvitystarpeita ja kyselyllä voidaan saada esiin aiemmin tunnistamattomia ongelma-alueita. Vaikeuksien esiin nostamisen lisäksi kannattaa aina kartoittaa henkilön vahvuuksia. Kyselyn täyttäminen vie noin 5 minuuttia.

Mikäli on tarpeen selvittää myös mielenterveyden ongelmien osuutta oppimisen haasteissa, on suositeltavaa käyttää alkuperäistä KOMO:a, joka sisältää myös mielenterveyttä kartoittavan osion.

Kyselyn tulokset ovat suuntaa antavia, eikä niiden perusteella voi tehdä johtopäätöksiä kognitiivisen erityisvaikeuden esiintymisestä. Korkeaa pistemäärää voi kehityksellisen oppimisvaikeuden lisäksi selittää esimerkiksi kuormittava elämäntilanne tai opiskelustressi. Toisaalta matala pistemäärä ei sulje pois oppimisvaikeuden mahdollisuutta.

TULKINTA

Kysymyksiin 1–23 vastataan *kyllä* (1 piste) tai *ei* (0 pistettä). Osion maksimipistemäärä on 23. Kyllä- ja ei-vaihtoehtojen väliin merkityt vastaukset tulkitaan kyllä-vastauksiksi. Karkeana tarkemman selvittelyn rajana voi pitää kuutta (6) *kyllä*-vastausta. Pienempikin pistemäärä voi olla merkki kapea-alaisesta oppimisvaikeudesta. Pistemäärä voi jäädä pieneksi myös silloin, kun vastaajalla on puutteellinen kyky tiedostaa omia vaikeuksiaan. Toisaalta suuri pistemäärä voi kuvastaa yksilön vastaustyyliä tai psyykkistä tilaa ilman, että kyseessä on kehityksellinen oppimisvaikeus. Joskus ajankohtainen mielialan alavireisyys tai ahdistuneisuus voi osaltaan selittää koettuja oppimisen vaikeuksia.

Kysely kartoittaa vastaajan kokemusta oppimisen ja tiedonkäsittelyn sujuvuudesta seuraavasti:

- 1–7: lukeminen ja kielelliset taidot
- 8–14: tarkkaavuus ja toiminnanohjaus
- 15–18: matemaattiset taidot
- 19–23: näönvaraiset taidot ja silmä-käsi-yhteistyö

Oppimisen erityisvaikeudella tarkoitetaan henkilön yleiseen kognitiiviseen suoriutumiseen ja koulutukseen nähden korostuneita vaikeuksia esimerkiksi lukemisessa, kirjoittamisessa tai matematiikassa. Myös tarkkaavuushäiriöt ja laajemmat kielellisten taitojen tai päättelyn ongelmat aiheuttavat oppimisen vaikeuksia.

Oppimisvaikeus on neurobiologinen kehityksellinen ominaisuus, jonka taustalla ei ole hankinnainen vamma tai sairaus tai harjaantumisen puute. Oppimisvaikeus voi vaikuttaa oleellisesti opiskelu- ja työelämävalmiuksiin, mielenterveyteen sekä elämänlaatuun ja -valintoihin. Kaiken ikäiset hyötyvät oppimisvaikeuksien tunnistamisesta ja tarpeen mukaisesta ohjauksesta, tukitoimista ja kuntoutuksesta.

TÄRKEÄ HUOMIOIDA KYSELYN TÄYTÖN JÄLKEEN

Koettuja vaikeuksia on *aina hyvä täsmentää haastattelun avulla*. Kehitykselliset oppimisvaikeudet näkyvät jo lapsuudessa, joten äkillisesti tai huomattavasti lapsuusajan jälkeen alkaneiden ongelmien taustalla on todennäköisesti muita tekijöitä. Aina on syytä selvittää, onko vastaajan elämäntilanteessa tai -historiassa jotain esiin nousseita vaikeuksia todennäköisemmin selittävää tekijää kuin kehityksellinen oppimisvaikeus.

Jos kyselyn pohjalta herää epäily oppimisvaikeudesta, ennen jatkotoimenpiteisiin ohjaamista on syytä tarkentaa seuraavia kysymyksiä:

- ❖ Ovatko vaikeudet alkaneet jo lapsuudessa?
- ❖ Voiko vaikeuksien taustalla olla terveysongelma tai vamma (neurologiset tai psykiatriset sairaudet, päävammat)?
- ❖ Millainen kielitaito tai peruskoulutus henkilöllä on (esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset asiakkaat)?
- ❖ Miten hankaluudet ovat näkyneet kouluaikana ja opiskelussa?
- ❖ Onko koulussa ollut erityisjärjestelyjä, kuten yksilöllistetty oppimäärä, erityisopetus tai pienluokka?
- ❖ Onko vaikeuksia tutkittu aikaisemmin?
- ❖ Miten vaikeudet näkyvät nykyisessä elämäntilanteessa?
- ❖ Millaista tukea henkilö itse kaipaa?

Kyselyvastauksissa saattaa nousta esiin vaikeuksia oppimisessa ilman, että niiden taustalla on kehityksellinen oppimisvaikeus. Kyselyn tuloksia läpikäydessä kannattaa kiinnittää huomiota vastaajan kokemaan tuen tarpeeseen.

Monet kokevat ongelmiansa tunnistamisen oppimisvaikeuksiksi helpottavana. Kyselyn avulla ammattilainen voi nostaa koetut vaikeudet keskusteluun ja miettiä yhdessä vastaajan kanssa, mikä olisi hänelle paras tukimuoto. Asiantuntijan (mm. neuropsykologi, koulupsykologi, erityisopettaja) tekemä arvio oppimisvaikeudesta on yleensä edellytys tukitoimille. Opiskelussa tukitoimena voi olla esimerkiksi lisäaika kokeissa tai mahdollisuus tehdä koe erillisessä tilassa sekä erilaiset apuvälineet, kuten äänikirjat. Oppimisvaikeuksiin voi saada neuropsykologista kuntoutusta esimerkiksi Kelan harkinnanvaraisena kuntoutuksena 16 vuotta täytettyä. Lisää tietoa oppimisvaikeuksista löytyy muun muassa [Oppimisvaikeus.fi](https://www.oppimisvaikeus.fi) -verkkosivustolta.

KOMO-oppimisen ongelmat -kysely, alkuperäinen KOMO, sen eri kieliversiot sekä näiden ohjeistukset ovat ladattavissa osoitteesta [kuntoutussaatio.fi/oppimisentuki/menetelmat/](https://www.kuntoutussaatio.fi/oppimisentuki/menetelmat/).

